

Velké povečeří

Začátek s Bohem velkého povečeří

Čte se ve Velkém půstu a v předvečer svátku Narození Páně a Bohozjevení.

Velkopostní služba (*poznámky k ní jsou v průběhu postupu v levém sloupci.*)

Slouží se v pondělí, úterý, středu, čtvrtek a pátek svaté čtyřicátнице.

Služba bez diákona.

Kněz v epitrachilu stojí na soleji před zavřenými královskými dveřmi:

Služba v předvečer svátku Narození (resp. Bohozjevení) Páně (*poznámky ke službě jsou v průběhu postupu v pravém sloupci.*)

Slouží se slavnostně a s litíjí v předvečer svátku Narození (resp. Bohozjevení) Páně bez ohledu na to, na jaký den v týdnu svátek připadne: sváteční všenoční bdění začíná velkým povečeřím, které končí litíjí, po níž se přechází do jitřní bohoslužby. Začátek povečeří se může konat slavnostně, jak je zde uvedeno, nebo obyčejně, jako když se slouží ve velkém půstu.

Kněz v epitrachilu a felonu, diákon v plném rouchu činí společně tři poklony před svatým prestolem, řkouce potichu: »**Bože, očistiž mne hříšného**« (třikrát).

Diákon odhrnuje oponu a otevírá svaté dveře, nato podá knězi kadidlo a sám bere rozžatou svíci, načež společně **okuřují** (diákon se svíci staví se naproti okuřujícímu knězi a uklání se) svatý prestol, celý oltář, ikonostas, celý chrám, věřící, svaté dveře, prestol zepředu a nakonec kněz okouří diákona. Diákon pak vychází severními

Velké povečeří

dveřmi z oltáře s orarem v pozdvižené pravici a s rozžatou svící v levici, stane před svatými dveřmi a zvolá:

Požehnej, otče. (*Poté diákon odchází zpět do oltáře.*)

Dí kněz: Blahosloven Bůh náš...

Bratři začínají „začátkem obvyklým“.

Pak ihned následuje: Pojděte, pokloňme se... (Viz dále po „začátku obvyklém“).

Začátek obvyklý

Sláva tobě, Bože náš, sláva tobě !

Králi nebeský, Utěšiteli, Duchu pravdy, jenž jsi všude přítomen a vše naplňuješ, poklade blaha a dárce života, přijď a usídliž se v nás a očistiž nás od všeliké skvrny a spasiž, Blahý, duše naše.

Trojsvatá píseň

Svatý Bože, svatý Silný, svatý Nesmrtelný,
smiluj se nad námi.

†

Svatý Bože, svatý Silný, svatý Nesmrtelný,
smiluj se nad námi.

†

Svatý Bože, svatý Silný, svatý Nesmrtelný,
smiluj se nad námi.

†

Sláva Otci i Synu i Svatému Duchu,
i nyní i vždycky, až na věky věkův. Amen.

Poté:

Přesvatá Trojice, smiluj se nad námi. Pane, očisť hříchy naše;

Velké povečeří

Vládce, odpusť přestoupení naše; Svatý, navštiv a zhoj nemoci naše pro jméno své.

Hospodi, pomiluj; Hospodi, pomiluj; Hospodi, pomiluj.

Sláva Otci i Synu i Svatému Duchu, i nyní i vždycky, až na věky věkův. Amen.

Otče náš, jenž jsi na nebesích!
Posvěť se jméno tvé,
přijď království tvé,
buď vůle tvá jako v nebi tak i na zemi.
Chléb náš vezdejší dejž nám dnes
a odpusť nám naše viny,
jakož i my odpouštíme viníkům našim,
a neuvoď nás v pokušení,
ale zbav nás od zlého.

Kněz: Neboť tvé jest království, moc i sláva, Otce i Syna i Svatého Ducha, nyní i vždycky, až na věky věkův.

Věřící: Amen.

Kněz odchází do oltáře. Žalmista pokračuje:

Zde žalmista začíná sváteční veliké povečeří:

Hospodi, pomiluj.

(Dvanáctkrát)

Pojďte, pokloňme se Králi našemu Bohu.

†

Pojďte, pokloňme se a padněme před Kristem,
Králem naším Bohem.

†

Pojďte, pokloňme se a padněme před samým Kristem,
Králem a Bohem naším.

†

Velké povečeří

Poté — je-li první týden Velkého postu — začíná žalmista (velice pomalu) číst **žalm 69.** (70.):

Zavírají se královské dveře. Žalmista začíná číst rovnou **žalm 4.** a dal.

Žalm 69. (70.).

Bože, na pomoc mi pospěš, Hospodine! Neotálej už a pomoz mi. Ať zahanbeni jsou a zastydí se, kdož hledají duše mé. Kéž táhnou zpět s hanbou, kdož mi přejí zlého! Rychle ať se obrátí nazpátek se studem, kdož mi říká: „Dobře ti tak!“ Ať jásá a plesá z tebe každý, kdož hledá tebe, Bože. Ať neustále říká: „Hospodin budiž veleben!“ kdo miluje tvou spásu. Já pak chudý jsem a ubohý, Bože, přispěj mi na pomoc. Pomoc má a vysvoboditel můj jsi ty, Hospodine, neprodlévej.

Po dokončení žalmu se čte v první týdnů Velkého postu veliký kánon sv. Ondřeje Krétského.

Kánon se čte takto: po přečtení žalmu (otevřou se královské dveře) kněz vychází do středu chrámu a jakmile věřící zazpívají irmos, tak čte tropary kánonu. Věřící zpívají všechny irmosy a přípěvy (smiluj se nade mnou, Bože, smiluj se nade mnou). Kněz čte tropary kánonu. Po přečtení kánonu odchází kněz do oltáře a žalmista pokračuje ve čtení povečeří žalmem 4. (zavírají se královská vrátka).

Není-li kánon, čte žalmista hned žalm 4.

Když úpěl jsem, vyslyšel mne Bůh spravedlnosti mé. V tísní dal jsi mi uvolnění. Smiluj se nade mnou, vyslyš modlitbu mou! Synové lidští!, jak dlouho *budete* vzdorní? Proč milujete daremnost a hledáte lži? Což nevíte, že si Hospodin vyvolil svatého svého? Hospodin mne vyslyší, když jej budu vzývat. Při hněvu svém nehřešte; co si říkáte v srdcích svých, *toho* lítostivi buďte na ložích svých. Přinášejte oběť spravedlnosti a doufejte

Velké povečeří

v Hospodina. Mnozí říkají: „Kdo nám ukáže, co dobré jest?“ Zračí se na nás světlo tváře tvé, Hospodine. Dal jsi radost srdci mému, avšak oni bohatnou *jen* úrodou obilí, vína a oleje. S pokojem rychle usínám a jsem klidný, neboť ty, Hospodine, mně jedinému dáváš přebývat v naději.

Žalmista čte **žalm 6.**

Hospodine! Neusvědčuj mne v rozlícení svém a ve hněvu svém mne netrestej. Smiluj se nade mnou, Hospodine, neboť jsem churavý; uzdrav mne, Hospodine, ježto třesou se kosti moje. I duše má je silně rozbouřena. A ty, Hospodine, jak dlouho ještě? Učiň změnu, Hospodine – vysvobď duši mou, spasiž mne dle milosrdenství svého. Neboť nikdo z mrtvých nevzpomíná tebe, a v pekle kdo tě oslavuje? Vyčerpán jsem sténáním svým, každé noci omývám *pláčem* lože své, slzami svými rosím postel svou. Kalí se zrak můj kvůli hněvu *protivníků*, zchátral jsem uprostřed všech *těch* nepřátel mých. Odstupte ode mne všichni, kdož pášete nepravosti, vždyť uslyšel Hospodin mého pláče hlas! Vyslyšel Hospodin prosby mé, Hospodin přijímá modlitbu mou. Ať zastydí se a skrčí všichni nepřátelé moji, ať obrátí se nazpět a zahanbeni jsou náhle.

Žalmista čte **žalm 12. (13.)**

Jak dlouho ještě, Hospodine?, budeš na mne zapomínati dokonce? Dokavad až odvraceti budeš tvář svou ode mne? Dokavad budu skládat myšlenky v duši své a žal v srdci mém dnem i nocí? Jak dlouho ještě vyvyšovati se bude nepřítel můj nade mnou? Shlédni a vyslyš mne, Hospodine, Bože můj. Osvět oči mé, abych snad neusnul *spánkem* smrti. Ať neřekne nepřítel můj: Zvítězil jsem nad ním! Ti, kteříž mne sužují, plesati budou, klesnu-li. Já však v milosrdenství tvé jsem doufal. Radovali se bude srdce mé ze spasení tvého; opěvovati budu Hospo-

Velké povečeří

dina, že mi tak dobře učinil, a zpívati budu jménu Hospodina nejvyššího.

Žalmista: Sláva Otci i Synu i Svatému Duchu, i nyní i vždycky, až na věky věkův. Amen.

Alleluja, alleluja, alleluja, sláva tobě, Bože! (Třikrát)

Hospodi, pomiluj. (Třikrát)

Sláva Otci i Synu i Svatému Duchu, i nyní i vždycky, až na věky věkův. Amen.

Žalmista čte žalm 24. (25.)

K tobě, Hospodine, pozdvihl jsem duši svou, Bože můj, v tebe jsem doufal, nechť nejsem zahanben *navěky*! Ať neposmívají se nade mnou nepřátelé moji. Neboť žádný z doufajících v tebe nebude zahanben. Pohanění buďtež všichni, kteříž darmo nepravosti činíte. Cesty své ukaž mi, Hospodine, a stezkám svým mne vyuč. Veď mne k pravdě své a poučuj mne, neboť ty jsi Bůh, Spasitel můj, a na tebe jsem spoléhal každého dne. Rozpomeň se na slitování svá, Hospodine, a na milosrdenství svá, neboť trvají od věků. Hříchů mladosti mé a nevědomosti mé nevzpomínej. Podle milosrdenství svého pamatuj na mne, pro dobrotu svou, Hospodine. Blahý a spravedlivý jest Hospodin, protože bloudícím ukáže cestu zákona. On mírné vede v úsudku, naučí tiché cestám svým. Všechny cesty Hospodinovy jsou milosrdenstvím a pravdou těm, kteříž hledají zákona jeho a svědectví jeho. Pro jméno své, Hospodine, očistiž hřích můj, neboť jest veliký. Jaký je člověk, jenž se bojí Hospodina? Takovému On Zákonem *svým* určuje, kterou cestu si zvolit. Duše jeho v dobrém přebýváti bude a potomstvo jeho za dědictví obdrží zemi. Tvrzí jest Hospodin těm, kteříž se ho bojí; zvěstuje jim *to* smlouva Jeho. Oči své *upírám* na Hospodina vždycky, neboť on vytrhne z léčky nohy mé. Popatři na mne a smiluj se

Velké povečeří

nade mnou, neboť osamělý a nuzný jsem. Soužení srdce mého rozmnožila se, z béd mých vyved mě. Pohleď na ponížení a vysílení mé, a odpusť všechny hříchy mé. Popatři na nepřátele mé – jak rozmnožili se a *jakou* nenávisťi nešlechetnou nenávidí mne! Ochraňuj duši mou a vysvoboď mne, nechť nejsem zahanben, že v tebe jsem doufal. Dobrosrdeční a šlechetní připojili se ke mně, neboť očekával jsem tebe, Hospodine. Vysvoboď, Bože, Israele ze všelikých soužení jeho.

Žalmista čte **žalm 30.** (31.)

V tebe, Hospodine, jsem doufal, nechť nejsem zahanben navěky; ve spravedlnosti své vysvoboď mne a spasiž mne. Nakloň ucho své ke mně, pospěš vysvobodit mne. Budiž mi Bohem – ochráncem mým a domem bezpečným, abych spasen byl. Neboť vláda má a útočiště mé jsi ty, a pro jméno své vedeš mne a nasycuješ. Vyved mě z osidla toho, kteréž na mne nastrojili, neboť ty, Hospodine, jsi ochránce můj. V ruce tvé poručím ducha svého. Vysvobodils mne, Hospodine, Bože pravdy. V nenávisťi jsi pojal těch, kdož daremně ctí marnosti; já pak v Hospodina doufal jsem. Radovati a veseliti se budu v milosrdenství tvém. Neboť vzezřel jsi na ponížení mé, vysvobodil jsi z neštěstí duši mou. A neponechal jsi mne v ruku nepřátel, leč postavil jsi na místě širém nohy mé. Smiluj se nade mnou, Hospodine, neboť soužení mám; od hněvu *tvého* zkalilo se oko mé, duše má i nitro mé. Protož vytrácí se v bolesti život můj a léta má *uběhla* v úpění. Zemdlena jest v ubohosti síla má a třesou se kosti mé. Pro všechny nepřátele své učiněn jsem pohaněným, tím spíše i pro sousedy své; strašným stal jsem se pro známé své – kteří *z nich* mne venku uviděli, utíkali ode mne pryč. Byl jsem zapomenut v srdcích *jejich*, jako bych již mrtev byl. Učiněn jsem jako nádoba roztržštěná. Neboť slyšel jsem utrhaní od mnohých přebývajících vůkol. Když scházeli se spolu proti mně, o tom, jak by odejmuli duši mou, radili se. Já však v tebe

Velké povečeří

skládal jsem naději, Hospodine, řekl jsem: Bůh můj jsi ty!; v rukou tvých je úděl můj. Vytrhni mne z rukou nepřátel mých i těch, kteří mne pronásledují. Zjev tvář svou služebníkům svému a spasiž mne dle milosrdenství svého. Hospodine, ať nejsem zahanben, že vzýval jsem tebe! Nechať jsou zahanbeni bezbožníci a do pekla ať klesnou. Nechť oněmějí ústa lstivá, jež v pýše a pohrdání pomlouvají spravedlivého, *jakoby páchal* nepravost. Jak velice mnoho je dobroty tvé, Hospodine, kterou jsi uchoval bojícím se tebe a připravil těm, kteříž doufají v tebe před syny lidskými! Ukryješ je pod záštitou tváře své před vzbouřením lidským. Skryješ je ve svatyni před jazyky svárlivými. Požehnaný je Hospodin, neboť podivuhodně ukázal milost svou, *kteřá je jako* hradby městské. Já pak řekl ve vytržení svém: Zavržen jsem od zraku tváře tvé. Protož vyslyšel jsi hlas modlitby mé, když volal jsem k tobě. Milujte Hospodina, všichni svatí jeho, neboť pravdu si žádá Hospodin, odplatí však těm, kteří si vedou nadmíru pyšně. Zmužte se a posilňte srdce své, všichni, kteří doufáte v Hospodina!

Žalmista čte žalm 90. (91.)

Kdo s pomocí Nejvyššího žije, pod ochranou Boha nebeského přebývá. Praví Hospodinu: Tys zastánce můj a útočiště mé, Bůh můj, v něhož doufám. Neboť On tě vysvobodí ze sítí lovců a od úmyslů útočníků. Ramenem svým zaštití tě, pod Jeho křídly budeš v bezpečí. Jako štít tě bude chránit pravda Jeho. Nebudeš se báti hrůzy noční ani střely létající ve dne, rány dopadající v noci, nemoci ani běsa poledního. Padne jich po boku tvém tisíc, deset tisíc po tvé pravici, k tobě se však *ta zhouba* nepřiblíží. Jenom očima svýma to spatříš a odplatu hříšníků uvidíš. Protože *jsi pravil*: „Tys, Hospodine, naděje má,“ a Nejvyššího jsi učinil útočištěm svým, nepříhodí se ti nic zlého, ani se nepřiblíží rána k příbytku tvému. Neboť andělům svým přikázal o tobě, aby tě ochraňovali na všech cestách tvých. Na

Velké povečeří

ruce tě vezmou, aby sis neporanil o kámen nohu svou. Po zmiji a baziliškovi šlapat budeš, přemůžeš lva i draka. *Dí Bůh*: „Protože ve mne doufal, tedy vysvobodím a ochráním ho, neboť poznal jméno mé. Vzývati mne bude a vyslyším ho, při něm jsem v soužení, vysvobodím a oslavím ho. Dlouhým věkem ho nasytím a ukáži mu spasení své.“

Žalmista: Sláva Otci i Synu i Svatému Duchu, i nyní i vždycky, až na věky věkův. Amen.

Alleluja, alleluja, alleluja, sláva tobě, Bože! (Třikrát)

Hospodi, pomiluj. (Třikrát)

Sláva Otci i Synu i Svatému Duchu, i nyní i vždycky, až na věky věkův. Amen.

(Je-li půst, konají se tři poklony.)

Diákon otevírá svaté dveře.

Pak začínají verše zpívané velebně, ne rychle, a hlasitě. Pějí střídavě oba klirosy. Jinou variantou přednesu tohoto hymnu je: kněz čte vždy první polovinu verše a druhou polovinu (tj. refrén: „Neboť s námi jest Bůh“) odpovídá žalmista či všichni přítomní. (Značky **I** umístěné občas v první polovině verše pomáhají při zpěvu této první poloviny verše, tj. neoznačují střídání zpěváků.)

S námi Bůh, pochopte, národové, **I** a pokořte se.

— Neboť s námi (jest) Bůh.

Slyšte to všichni až do končin země.

— Neboť s námi (jest) Bůh.

Mocní, pokořte se.

— Neboť s námi (jest) Bůh.

I kdybyste se znovu zmohli, **I** budete opět poraženi.

— Neboť s námi (jest) Bůh.

Vás, jež pakty uzavíráte, I vyvrátí Hospodin.

— Neboť s námi (jest) Bůh.

Velké povečeří

Ani slovo, které byste vyhlásili, **!** nedokážete splnit.

— Neboť s námi (jest) Bůh.

Strašení vašeho se nezalekneme, **!** nás nezmatete.

— Neboť s námi (jest) Bůh.

Hospodina, Boha našeho, však světit budeme, **!** jen Jeho se báti budeme. — Neboť s námi (jest) Bůh.

A doufati-li v Něho budu, **!** On mým posvěcením bude.

— Neboť s námi (jest) Bůh.

V Něho naději svou skládati budu, **!** a On mne zachrání.

— Neboť s námi (jest) Bůh.

Hle, zde jsem já a děti, **!** které mi dal Bůh.

— Neboť s námi (jest) Bůh.

Lid chodící ve tmě, **!** uviděl světlo veliké.

— Neboť s námi (jest) Bůh.

Vám, žijícím v zemi a stínu smrti, **!** vzešlo světlo.

— Neboť s námi (jest) Bůh.

Neboť se nám narodilo dítě, **!** syn je darován nám.

— Neboť s námi (jest) Bůh.

Vláda je na rameni jeho.

— Neboť s námi (jest) Bůh.

A velikost jeho nemá hranic.

— Neboť s námi (jest) Bůh.

Nazýván je jménem – **!** anděl rady veliké.

— Neboť s námi (jest) Bůh.

Podivuhodný rádce.

— Neboť s námi (jest) Bůh.

Velké povečeří

Bůh silný a mocný, **I** vládce pokoje.

— Neboť s námi (jest) Bůh.

Otec budoucího věku.

— Neboť s námi (jest) Bůh.

Nakonec se zpívá stejně, jako je uvedeno výše:

S námi Bůh, pochopte, národové, **I** a pokořte se.

— Neboť s námi (jest) Bůh.

(Sláva Otci i Synu i Svatému Duchu.)

S námi Bůh, pochopte, národové, **I** a pokořte se.

— Neboť s námi (jest) Bůh.

(I nyní i vždycky, až na věky věkův, amen.)

S námi Bůh, pochopte, národové, **I** a pokořte se.

— Neboť s námi (jest) Bůh.

A nakonec všichni společně pomalu: Neboť s námi (jest) Bůh.

Diákon zavírá svaté dvěře.

A hned následující tropary (střídavě oba klirosy nebo žalmista):

Den minul, ‘vzdávám ti díky, Pane, ‘večer a noc bez hříchu, prosím, dejž mi, Spasiteli, ‘a spasiž mne.

Sláva Otci i Synu i Svatému Duchu.

Den minul, ‘vzdávám ti chválu, Vládce, ‘večer a noc bez pokušení, prosím, dejž mi, Spasiteli, ‘a spasiž mne.

I nyní i vždycky a na věky věkův. Amen.

Den minul, ‘oslavuji tě v písniích, Svatý, ‘večer a noc bez úkladů, prosím, dejž mi, Spasiteli,’ a spasiž mne.

Všichni: Beztělesné bytosti cherubínské neumlkajícími písněmi oslavují tebe. Šestikřídlá stvoření, serafíni neutichajícími hla-

Velké povečeří

sy vyvyšují tebe, všechny voje andělské trojsvatými písněmi velebí tě. Neboť přede všemi jsi ty, Otec jsoucí, mající bezpočátečného Syna svého, a nesoucí Ducha života stejné cti — zjevená Trojice nerozdílná. Přesvatá Panno, Matko Boží, a všichni, kdož jste očitvidci a služebníky *Božího* Slova, všechny sbory proroků a mučedníků, požívající nesmrtelného života, modlete se usilovně za každého z nás, neboť v nouzi jsme všichni. Nechť zbaveni jsouce oklamání od Zlého, andělskou pějeme píseň:

Svatý, svatý, svatý, trojsvatý Hospodine, smiluj se nad námi a spasiž nás. Amen.

Poté tichým hlasem: **Věřím v jednoho Boha**, Otce, Vševládce, Stvořitele nebe a země, všeho viditelného i neviditelného.

I v jednoho Pána, Ježíše Krista, Syna Božího, jednorozeného a z Otce zrozeného přede všemi věky. Světlo ze Světla, Boha pravého z Boha pravého, rozeného, nestvořeného, jednobytného s Otcem, skrze něhož vše učiněno bylo. Jenž pro nás lidi a pro naše spasení sestoupil s nebe, vtělil se z Ducha Svatého a Marie Panny a člověkem se stal. Jenž za nás ukřižován byl pod Pontským Pilátem, trpěl a pohřben byl. A třetího dne vstal z mrtvých podle Písem. Vystoupil na nebesa a sedí po pravici Otce. A znovu přijde se slávou soudit živé i mrtvé; jeho království nebude *mít* konce.

I v Ducha Svatého, Pána, oživujícího, jenž z Otce vychází a s Otcem i Synem spoluctěn a spoluoslavován jest a mluvil skrze proroky.

I v jednu svatou, obecnou a apoštolskou Církev.

Vyznávám jeden křest na odpuštění hříchů.

Očekávám vzkříšení mrtvých a život věku budoucího. Amen.

Dále verše — první se opakuje třikrát, další dvakrát (s velkou poklonou). Obvykle každý verš poprvé zpívá kněz, a věřící opakují:

Přesvatá Vládce, Bohorodice, **I** pros za nás hříšné.

Velké povečeří

Všechny nebeské mocnosti svatých andělů a archandělů, **I** proste za nás hříšné.

Svatý Jene, proroku a předchůdce a křtiteli Pána našeho, Ježíše Krista, **I** pros za nás hříšné.

Svatí slavní apoštolé, proroci a mučedníci a všichni svatí, **I** proste za nás hříšné.

Ctihodní a bohonosní otcové naši, pastýři a učitelé *celého* světa, **I** proste za nás hříšné.

(Zde se vzpomíná i na svatého, jemuž je zasvěcen chrám.)

Nepřemožitelná a nepochopitelná Božská sílo uctívaného a oživujícího Kříže, **I** neopouštěj nás hříšné.

(Bože, očistiž nás hříšné.)

Bože, očistiž nás hříšné **I** a smiluj se nad námi.

Následuje: trojsvatá píseň až po Otče náš.

Žalmista čte níže uvedené tropary a bohorodičen podle dne v týdnu:

Diákon otevírá svaté dvěře.

Žalmista – místo zde níže uvedených – zpívá **tropar svátku**. A pak hned: »Hospodi, pomiluj« (40krát), »Sláva... I nyní...« jak je uvedeno dále níže (viz str. 15).

V pondělí a ve středu večer (hlas 2.):

Osviť oči mé, Kriste Bože, ať nikdy neusnu spánkem smrtelným, nechť nikdy neřekne nepřítel můj: Jsem silnější než on.

»Sláva...«

Budiž zastáncem duše mé, Bože, neboť procházím mezi mnohými osidly; vysvoboď mne z nich a spasiž mne, Blahý, jako lidumil.

Velké povečeří

»I nyní...«

Přeslavnou Matku Boží, nad anděly světější, neustále opěvujeme, vyznávající srdcem i ústy tuto Bohorodici, neboť nám vpravdě porodila Boha vtěleného a modlí se bez přestání za duše naše.

V úterý a ve čtvrtek večer (hlas 8.):

Pane, ty víš, že neviditelní nepřátelé moji neusínají; nemožnost bídneho těla mého znáš, Tvůrce můj. Proto tedy do rukou tvých poručím ducha svého, skryj mne pod křídly dobroty tvé, abych nikdy neusnul spánkem věčné smrti. Oči mysli mé osvět, abych zalíbení našel v Božských slovech tvých, a podzdvihni mne v čas příhodný k oslavování tebe, neboť ty jediný jsi Blahý a lidumil.

Stíšek: Shlédni a vyslyš mne, Hospodine, Bože můj.

Soud tvůj bude strašný. Vždyť andělé tam stanou, lidé budou přivedeni, knihy otevřeny, skutky zpytovány, myšlenky *mučivě* odhaleny. Jaký bude soud pro mne, který jsem byl v hříchu počat? Kdo mi uhasí oheň?, kdo mi osvítí tmu?, jestli ty se nade mnou nesmiluješ, Pane, jako lidumil?

»Sláva...«

Daruj mi slzy, Bože, jako tenkrát ženě hříšnici. Učiň mne hodným, abych jimi smáčel nohu tvou já, jehož jsi z cesty klamu vysvobodil; a jako myro vonné abych ti přinesl život čistý, jaký se rodí z pokání. Kéž uslyším i já vytoužený hlas tvůj: Víra tvá spasila tě, jdi v pokoji.

»I nyní...« (*Bohorodičen*)

Maje nezahanbitelnou naději v tobě, Bohorodice, zachráním se. Získav tvé zastání, Přechistá, nezaleknu se. Odeženu nepřátele své a zvítězím nad nimi; jedinou zbrojí, v níž se oději, bude

Velké povečeří

záštita tvá a všemocná pomoc tvá. V modlitbě své volám k tobě: Vládkyně, spasiž mne přímluvami svými a pozdvihni mne z temného spánku, abych oslavoval tebe; mocí z tebe vtěleného Syna Božího.

Po troparu svátku se pokračuje zde:

Hospodi, pomiluj. *(Čtyřicetkrát)*

Sláva Otci i Synu i Svatému Duchu, i nyní i vždycky, až na věky věkův. Amen.

Tebe nad cherubíny ctěnější a nad serafíny bez přirovnání slavnější, bez porušení Boha Slovo porodivší, pravou Bohorodici velebíme.

Kněz vychází před zavřené královské dveře.

Diákon vychází severními dveřmi, s orarem v pozdvižené pravici zvolá před otevřenými královskými dveřmi:

Diákon nebo žalmista: Jménem Páně požehnej, otče. *(Diákon se přežehná, ukloní se lidu a posléze odchází zpět do oltáře.)*

Kněz: Na přímluvy svatých otců našich, Pane Ježíši Kriste, Bože náš, smiluj se nad námi.

Žalmista: Amen.

Kněz čte modlitbu sv. Basila Velikého:

Hospodine, Pane, který jsi nás vysvobodil od všeliké střely létající ve dne, zachraň nás též od všeho, co se plíží v temnotě. Přijmi večerní žertvu pozdvižení rukou našich. Učiň nás hodnými, abychom čas vlády noci bez poklesků překonali, uniknuvše zkouškám zlých *běsů*. Vysvoboď nás od všelikého zmatení a úzkosti, které k nám od ďábla přicházejí. Duším našim daruj lítost a myšlenkám našim péči o zodpovídání se na hrozném a spravedlivém soudu tvém. Bázeň před tebou připevni k našim tělům a umrtvi údy naše jsoucí z tohoto světa;

Velké povečeří

necht' jsme i v tišině spánku osvěcováni zřením soudů tvých. Vzdal od nás všeliké nepatřičné představy a škodlivé chtíce. Postav nás v čas modlitby upevněné ve víře a prospívající v *zachovávání* přikázání tvých; milostivostí a dobrotou jednorozenného Syna tvého, s nímž blahosloven jsi s přesvatým a oživujícím Duchem tvým, nyní i vždycky, až na věky věkův.

Žalmista: Amen.

Kněz se vrací do oltáře.

Diákon zavírá svaté dvěře.

Hned na to žalmista: Pojdte, pokloňme se... (*S poklonami; třikrát*)

Dále **žalm 50.** (51.)

Smiluj se nade mnou, Bože, podle velikého milosrdenství svého a podle množství slitování svých očisti nepravost mou. Dokonale omyj mne od nepravosti mé a od hříchu mého očisti mne. Neboť nepravost svou já znám, a hřích můj přede mnou je vždycky. Proti tobě samému jsem zhřešil, a co zlé je před tebou, učinil jsem; takže spravedlivé budou rozsudky tvé a zvítězíš, až budeš soudit. Neboť hle, v nepravostech jsem byl zplozen a v hříších počala mne matka moje. Ty však pravdu sis zamiloval, tajemství velemoudrosti své a to, co je v ní skryto, jsi mi zjevil. Skropíš mne yzopem, a očištěn budu; omyješ mne, a stanu se bělejší než sníh. Sluchu mému radost a veselí dáš – zaradují se kosti ponížené. Odvráť obličej svůj od hříchů mých a očist' všechny nepravosti mé. Srdce čisté stvoř ve mně, Bože, a ducha pravého obnov v nitru mém. Neodvrhuj mne od tváře své a Ducha tvého svatého neodnímej ode mne. Navrať mi radost spasení tvého a Duchem panujícím upevni mne. Naučím provinilce cestám tvým, a bezbožníci se obrátí k tobě. Zbav mne *vin* za prolévání krve, Bože, Bože spasení mého!, a můj jazyk s veselím bude oslavovat spravedlnost tvou. Hospodine, rty mé otevři, a ústa má zvěstovat budou chválu tvou. Neboť kdybys byl

Velké povečeří

chtěl oběť, pak bych ji dal; leč v zápalných obětech nemáš zalíbení. Obětí Bohu *milou* je duch zkormoucený, srdcem zkroušeným a pokorným Bůh nepohrdne. Prokaž dobrodiní Sionu, Hospodine, v zalíbení svém; nechť zbudovány jsou zdi jerusalemské. Tehdy zalíbíš sobě oběť spravedlnosti, žertvu a celopaly; tehďáž beránky na oltář tvůj klásti budou.

Žalm 101. (102.)

Hospodine, vyslyš modlitbu mou, kéž k tobě dolehne volání mé! Neodvracej tváře své ode mne v den trápení mého. Přikloň ucho své ke mně, v den, kdy vzývati budu tebe, rychle vyslyš mne. Neboť prchají jako dým dny mé, a kosti moje vyschlé jsou jako suché klestí. Posečen jsem jako tráva a srdce mé je vyprahlé, takže i jíst chléb svůj jsem zapomněl. Od hlasitého nářku svého vyzáblý jsem na kost. Podobám se pouštnímu ptáku, jsem jako sova v noci v rozvalinách domu. Nespal jsem, byv jako ptáče osamělé na střeše. Každý den mne tupí nepřátelé moji a ti, kteří mne „vychvalují“, proklínají mne. Popel jím jako *svůj* chléb, nápoj slzami si ředím, kvůli hněvu tvému a pro tvé rozlíčení, neboť pozdvihl *ses proti mně* a srazil jsi mne. Moje dny jsou jako stín nachýlený, a já vyschl jako seno. Ty však, Hospodine, na věky zůstáváš, a památka tvoje *trvá* od pokolení do pokolení. Ty povstaneš, slituješ se nad Sionem, neboť čas jest projevit nad ním milosrdenství; vždyť nadešla *vhodná* chvíle. Služebníkům tvým milý je totiž každý kámen jeho, i nad prachem jeho mají lítost. A zaleknou se pohané jména Hospodinova a všichni králové země *báti se budou* slávy tvé. Zbudoje Hospodin Sion a ukáže se ve slávě své. Shlédl na modlitbu ponížených a nezamítl prosby jejich. Nechť zapsáno jest toto pro pokolení následující, aby budoucí lid velebil Hospodina. Jelikož sklonil se Hospodin s výsosti svaté své, Hospodin s nebe na zemi shlédl, aby vyslyšel sténání vězňů, rozvázal *pouta* synů umrtvených, aby zvěstovali na Sionu jméno Hospo-

Velké povečeří

dinovo a chválu jemu v Jerusalemě, až shromáždí se spolu národy i králové, aby sloužili Hospodinu. Privil *tento ubožák* Jemu, když býval v *plné* síle své: „Pověz, kolik dnů mi zbývá, uprostřed mých dnů neber mne *odtud*.“ Na pokolení a pokolení jsou léta tvá: Hospodine, na počátku jsi zemi založil a dílem rukou tvých jsou nebesa. Ona pominou, ty však *navždy* zůstáváš. Všechna *tato díla* jako roucho zvetšejí, jako oděv je svineš a vše se změní. Leč ty jsi stále týž, a léta tvá nikdy nepřestanou. Synové služebníků tvých usadí se *zde* a potomstvo jejich upevněno bude na věky.

Kněz (může i žalmista) čte **modlitbu Manassese, krále judského** (při níž je v době velkopostní zvykem klečeti):

Hospodine, Vševládce, Bože otců našich, *Bože* Abrahámův, Izákův a Jákobův i potomstva jejich spravedlivého, který jsi stvořil nebe i zemi ve vši kráse jejich, který jsi spoutal moře slovem příkazu svého, uzavřel jsi propast a zapečetil ji strašným a slavným jménem svým, jehož se vše bojí: i mocnosti tvé *nebeské* třesou se před tváří *tvou*, neboť nikdo neobstojí před velikolepostí slávy tvé a nesnesitelný je hněv tvůj nad těmi, kdož se prohřeší proti příkazu tvému. Bezměrná a neprobadatelná je milost zaslíbení tvých, neboť ty jsi Pán nejvyšší, milosrdný, dlouhotrpělivý a mnohomilostivý, a cítíš lítost nad špatnostmi lidí. Ty, Hospodine, podle hojnosti dobrotivosti své, zaslíbil jsi *možnost* pokání a odpuštění těm, kteří zhřešili proti tobě; a v hojnosti slitování svých určil jsi pokání hříšníkům, aby spaseni byli. Neustanovil jsi, Hospodine, Bože mocností, totiž pokání pro spravedlivé: Abraháma, Izáka a Jákoba, kteří neprovinili se proti tobě. Mně hříšnému uložil jsi pokání, jelikož převýšila prohřešení má množství písku mořského. Rozmnožila se nepravost má, Hospodine, rozmnožila se má přestoupení, a nejsem hoden vzezřít a pohlédnout na výsost nebeskou pro *veliké* množství nespravedlností svých. Zkroucen

Velké povečeří

jsem mnohými okovy železnými, abych nepovyšoval hlavy své, a není pro mne úlevy; jelikož rozhněval jsem prchlivost tvou, a co zlé je před tebou, učinil jsem, nekonav vůli tvou, a příkázání tvých jsem nezachovával. A nyní skláním kolena srdce svého, žádaje od tebe dobrotivosti *tvé*; zhřešil jsem, Hospodine, zhřešil jsem a nepravosti své znám, leč v modlitbě prosím: *Daruj* mi úlevu, Hospodine, ulehči mi a nezahubiž mne s nepravostmi můjmi. Nechovej na věky nevraživost ke mně kvůli zlu, *co jsem páchal*, neodsuzuj mne *pro ně* do podsvětí. Vždyť ty jsi, Bože, Bůh kajících; na mně zjevíš všechnu dobrotivost svou, když podle hojnosti milosti své spasíš mne, ač nehoden jsem; a já chváliti budu tebe bez ustání po *všechny* dny života svého; neboť tebe opěvují všechny mocnosti nebeské a tvá jest sláva, na věky věkův. Amen.

Trojsvatá píseň (se třemi poklonami) až **po Otče náš**.

Dle řecké praxe se i při velkopostní službě nyní otvírají svaté dveře.

A následuje zpěv níže uvedených troparů (*hlas 6.*):

Diákon otvírá svaté dveře. Zpívá se **kondak svátku**. Pak hned následuje »Hospodi, pomiluj« (40krát), jak je uvedeno dále níže (viz str. 20).

Smiluj se nad námi, Pane, **I** smiluj se nad námi, **I** neboť žádné omluvy nevědouce, **I** tuto modlitbu tobě, **I** jako Pánu svému, **I** my hříšníci **I** přinášíme, **I** smiluj se nad námi.

»Sláva...«

Pane, smiluj se nad námi, neboť v tebe doufáme. **I** Nehněvej se na nás velmi, **I** aniž rozpomínej se na hříchy naše, **I** ale pohleď i nyní jako milosrdný *na nás* **I** a zbav nás nepřátel našich; **I** neboť tys Bůh náš a my lid tvůj, **I** všichni dílo rukou tvých **I** a jméno tvé vzýváme.

»I nyní...«

Velké povečeří

Bránu milosrdenství otevři nám, požehnaná Bohorodice, **I** abychom doufajíce v tebe nezhylnuli, **I** ale osvobozeni byli tebou od *všeliké* bídy, **I** ježto jsi spása pokolení křesťanského.

Po kondaku svátku se pokračuje zde:

Hospodi, pomiluj. (*Čtyřicetkrát*)

»**Sláva... I nyní...**« Tebe nad cherubíny ctěnější...

Kněz vychází před zavřené královské dveře.

Diákon vychází severními dveřmi, s orarem v pozdvížené pravici zvolá před otevřenými královskými dveřmi:

Diákon nebo žalmista: Ve jménu Páně požehnej, otče. (*Diákon se přežehná, ukloní se lidu a odchází zpět do oltáře.*)

Kněz: Na přímluvy svatých otců našich, Pane Ježíši Kriste, Bože náš, smiluj se nad námi.

Žalmista: Amen.

Kněz čte modlitbu:

ládce, Bože, Otče všemohoucí, Pane, Synu jednorozený, Ježíši Kriste a Duchu Svatý, jediné Božství, jediná Sílo, smiluj se nade mnou hříšným a skrze tobě známé soudy spasiž mne, nehodného služebníka svého, neboť blahosloven jsi na věky věkův.

Žalmista: Amen.

Kněz se vrací do oltáře.

Diákon zavírá svaté dvěře.

Žalmista: Pojděte, pokloňme se... (*Třikrát*)

Poté **žalm 69. (70.):**

Bože, na pomoc mi pospěš, Hospodine! Neotálej už a pomoz mi. Ať zahanbeni jsou a zastydí se, kdož hledají duše mé. Kéž táhnou zpět s hanbou, kdož mi přejí zlého! Rychle ať se obrátí na-

Velké povečeří

zpátek se studem, kdož mi říká: „Dobře ti tak!“ Ať jásá a plesá z tebe každý, kdož hledá tebe, Bože. Ať neustále říká: „Hospodin budiž veleben!“ kdo miluje tvou spásu. Já pak chudý jsem a ubohý, Bože, přispěj mi na pomoc. Pomoc má a vysvoboditel můj jsi ty, Hospodine, neprodlévej.

Poté žalm 142. (143.)

Hospodine, vyslyš modlitbu mou, pro pravdu svou pozoruj prosby mé. Vyslyš mne pro spravedlnost svou. A nevcházej v soud se služebníkem svým, neboť není spravedliv před tebou nižádný z živých. Neboť stíhá nepřítel duši mou, ponížil až k zemi život můj; vsadil mne do temnoty, jako *jsou* ti, kteří od věků zemřeli. Sklíčen je ve mně duch můj a neklidné je ve mně srdce moje. Vzpomínám na dny dávné, učím se ze všech skutků tvých, v dílech rukou tvých nalézám poučení. Vztahuji k tobě *v modlitbě* ruce své, duše má žízní po tobě jako vyprahlá země. Rychle mi popřej sluchu, Hospodine, *neboť* duch můj prchá. Neodvracej tváře své ode mne, *jinak* budu podoben těm, kteří do hrobu klesli. Dej, ať uslyším z jitra o milosti tvé, neboť v tebe doufám. Ukaž mi cestu, Hospodine, po které mám kráčet, neboť k tobě se povznáším v duši své. Zapuď ode mne nepřátele mé, neboť k tobě se utíkám. Nauč mne plnit vůli tvou, neboť Bůh můj jsi ty. Duch tvůj dobrý povede mne do země spravedlnosti. Pro jméno své, Hospodine, život mi daruješ ve spravedlnosti své, vyvedeš ze soužení duši mou. A v milosti své vyhladíš nepřátele mé a zničíš všecky, kdož mne utlačují, neboť jsem služebník tvůj.

Žalmista čte velké slavosloví:

láva na výsostech Bohu a na zemi pokoj, lidem dobrá vůle. Chválíme tebe, blahoslovíme tebe, klaníme se tobě, oslavujeme tebe. Díky vzdáváme tobě pro velikou slávu tvou. Hospodine, Králi nebeský, Bože Otče Vševládce, Hospodine,

Velké povečeří

Synu jednorozený, Ježíši Kriste, a Duchu Svatý. Hospodine Bože, Beránku Boží, Synu Otce, jenž snímáš hříchy světa, smiluj se nad námi. Jenž béřeš *na sebe* hříchy světa, přijmi prosbu naši. Jenž sedíš po pravici Otce, smiluj se nad námi. Neboť tys jediný svatý, tys jediný Pán, Ježíš Kristus, ve slávě Boha Otce, amen.

Každé noci tě budu blahosloviti a velebiti jméno tvé na věky, a na *všechny* věky věkův. Hospodine, tys byl útočiště naše od pokolení do pokolení. Privil jsem: Hospodine, smiluj se nade mnou, uzdrav duši mou, neboť jsem zhřešil tobě. Hospodine, k tobě jsem se utekl, naučiž mne plnit vůli tvoji, neboť tys Bůh můj. U tebe jest pramen života, ve světlem tvém uzřím světlo. Uštedři milost svou těm, kteří poznali tebe.

Dále:

Dejž, Hospodine, abychom noc tuto | bez hříchu strávili.

Blahosloven jsi, Hospodine, | Bože otců našich,
a chváleno a velebeno jest jméno tvé | na věky. Amen.

Budiž, Hospodine, milost tvá na nás, |
neboť doufali jsme v tebe.

Blahosloven jsi, Hospodine, | pouč nás Zákonem svým.

Blahosloven jsi, Vládce, | nauč nás Zákonu svému.

Blahosloven jsi, Svatý, | osvěť nás zákony svými.

Hospodine, milost tvá jest na věky, |
neopovrhuj dílem rukou svých.

Tobě náleží chvála, | tobě náleží píseň,
tobě sláva náleží, | Otci i Synu i Svatému Duchu,
i nyní i vždycky, | až na věky věkův. Amen.

Ve dny svaté čtyřicátnice po prvním týdnu velkopostním, když se už nečte kánon sv. Ondřeje Krétského, se na tomto místě čte **žalm 69./70.** (který je

Při sváteční službě se na tomto místě začínají číst **litijní stichiry, koná se litije, požehnání chlebu** (jako při velké večerní), poté se zpívá »Budiž jméno Hospodi-

Velké povečeří

uveden na začátku služby před kánodem sv. Ondřeje). Následně pak ihned **kánon řadovému svatému nebo Bohorodici.**

novο...« a po »Požehnání Hospodinovo na vás...« se začíná číst šestižalmí a jitřní bohoslužbou se pokračuje ve svátečním všenočním bdění. Tím sváteční povečeří skončilo. □

Velkopostní povečeří pokračuje nyní takto:

Po ukončení troparů kánonu se čte **trojsvatá píseň až po Otče náš.**

Pak zpíváme hlasitě a pomalu (táhle) píseň ze žalmu 150.; (střídavě oba klirosy) na hlas 6.:

Pane mocností, budiž s námi, pomocníka jiného mimo tebe v soužení nemáme. ❖ **Pane mocností, smiluj se nad námi.**

(Dvakrát)

1 Chvalte Boha ve svatých jeho, chvalte Ho na nebesích, *všechny* mocnosti Jeho. — **Pane mocností, budiž s námi...**

2 Chvalte Ho pro sílu Jeho, chvalte Ho pro nesmírnou velikost Jeho. — **Pane mocností, budiž s námi...**

3 Chvalte Ho hlasem trouby, chvalte Ho harfou i citarou. — **Pane mocností, budiž s námi...**

4 Chvalte Ho na tympánech a sborem. Chvalte Ho strunami a flétnou. — **Pane mocností, budiž s námi...**

5 Chvalte Ho na cimbálech zvučných. Chvalte Ho cimbály hlasitými. — **Pane mocností, budiž s námi...**

Zpívají všichni:

Chvalte Boha ve svatých jeho, chvalte Ho na nebesích, *všechny* mocnosti Jeho. — **Pane mocností, budiž s námi...**

»Sláva...«

Pane, kdybychom svaté tvé za přímlyvce neměli, a dobrotivost

Velké povečeří

tvá se nad námi nesmilovávala, jak bychom směli opěvovat tebe, Spasitele, jehož andělé slavosloví neustále? Zpytovateli lidských srdcí, slituj se nad dušemi našimi.

»I nyní...«

Mnohá jsou provinění má, Bohorodice; k tobě se utíkám, Čistá, spasení si žádaje. Navštiv nemocnou duši mou, jediná blahoslovená, a pros Syna svého a Boha našeho, aby udělil mi odpuštění hrozných skutků mých.

Zpěv: Nejsvětější Bohorodice, neopouštěj mne v čase života mého, pod lidskou ochranu mne nesvěřuj, ale sama se mne zastávej a smiluj se nade mnou.

Všechnu naději svou v tebe jsem složil, Matko Boží, ochraňuj mne pod záštitou svou.

Hospodi, pomiluj. (*Čtyřicetkrát*)

každé době a každou hodinu, na nebi i na zemi uctíváný a oslavovaný Kriste, Bože, dlouhoshovívavý, mnohomilostivý, mnohomilosrdný, kterýž spravedlivě miluješ a nad hříšníky se smilováváš, jenž všechny zveš ke spasení pro zaslíbení budoucích blah; ty sám, Hospodine, přijmi v tuto hodinu i naše modlitby a veď život náš k *naplňování* přikázání tvých. Posvěť duše naše, těla očist, myšlení uprav, očist mysl a vysvoď nás od všelikého soužení, zla i bolesti. Ohrad' nás svatými tvými anděly, abychom vojskem jejich ochránění a vedeni dosáhli jednoty víry a poznání nepřístupné slávy tvé, neboť blahosloven jsi na věky věkův. Amen.

Hospodi, pomiluj. (*Třikrát*)

»Sláva... I nyní...«

Velké povečeří

Tebe nad cherubíny ctěnější a nad serafíny bez přirovnání slavnější, bez porušení Boha Slovo porodivší, pravou Bohorodici velebíme.

Diákon nebo žalmista: Ve jménu Páně požehnej, otče.

Kněz vychází před královské dveře.

Kněz: Bože, slituj se nad námi, požehnej nám, rozjasni tvář svou na nás a smiluj se nad námi.

Žalmista: Amen.

Následují tři velké poklony s modlitbou sv. Efréma Syrského. Kněz:

Pane a Vládce života mého, chraň mne od ducha lenosti, sklíčenosti, panovačnosti a prázdnomluvnosti. *(Poklona)*

Ducha pak čistoty, pokory, trpělivosti a lásky uděl mi, služebníku svému. *(Poklona)*

Ó Pane a Králi, dejž, abych viděl provinění svá a neodsuzoval bratra svého, neboť tys blahosloven na věky věkův. Amen.

(Poklona)

Dále všichni – 12 malých poklon s modlitbou:

Bože, očistiž mne hříšného a smiluj se nade mnou.

A opět modlitba sv. Efréma Syrského s jednou velkou poklonou na konci. Kněz:

Pane a Vládce života mého...

Žalmista: Amen.

Následuje: trojsvatá píseň (se třemi poklonami) až po Otče náš.

Hospodi, pomiluj. *(Dvanáctkrát)*

Velké povečeří

Kněz čte před ikonou Bohorodice prosebnou modlitbu k přesvaté Bohorodici – od Pavla, mnicha obydlí Euergetidy (řečené: dobro působící):

Neposkvrněná, nevinná, neporušená, přechistá Panno, bezúhonná, Boží nevěsto, Vládkyně, jež jsi Boha Slovo přeláskavým porožením svým s lidmi sjednotila a nad *porušenou* přirozenost našeho rodu se povznesla a s nebeským se spojila, která jsi beznadějných jediná naděje a zápasících pomoci, pohotová zastánkyně k tobě se utíkajících, a všech křesťanů útočiště, nezoškliv si mne hříšného, který se poskvrnil nečistými myšlenkami a řečmi, a skutky sebe neúčinným učinil, a rozum lenivosti a světským rozkoším zotročil. Ale jako Matka lidumilného Boha, lidumilně slituj se nade mnou hříšným a nevěrným, a přijmi moje modlitby, jež tobě přináším z poskvrněných úst svých. Syna svého a našeho Vládce a Pána s použitím své mateřské smělosti pros, aby otevřel i mně lidumilnou náruč své dobrotivosti, a nepřihlížeje k mým nesčíslným prohřešením, obrátil mne k pokání a učinil věrným plnítelem svých příkázání. A zastávej se mne vždy jako milostivá, milosrdná a dobro činící, v nynějším žití vroucná zastánkyně a pomocnice, nepřátelské útoky zahánějící a ke spasení mne přivádějící, i v čase smrti mé ubohou duši mou zachovávající a temné tváře zlých bůů od ní do dále zahánějící, v strašný pak den soudu od věčných muk mne vysvobozující a jako dědice nevýslovné slávy Syna svého a Boha našeho mne ukazující. Toho ať dosáhnou, Vládkyně moje, přesvatá Bohorodice, tvým prostřednictvím a zastáním, jakož i blahodati a lidumilností jednorozrozeného Syna tvého, Pána a Boha a Spasitele našeho Ježíše Krista, jemuž náleží všecka sláva, čest i klanění, s bezpočátečným Otcem jeho a přesvatým, blahým a životodárným Duchem jeho, nyní i vždycky, až na věky věkůů. Amen.

Velké povečeří

Kněz čte před ikonou Spasitele další modlitbu – k Pánu našemu Ježíši Kristu (od mnicha Antiocha):

Ndejž nám, Vládce, ke spánku se chystajícím, klid těla i duše, a uchraň nás od temného snu hříšného a ode všech temných nočních rozkoší. Zkroť útoky vášní, uhas žhavé střely ďablovy, jimiž se na nás sápe jeho klam. Těla našeho vzpoury zažeň a všechno uvažování naše pozemské i tělesné utiš. A daruj nám, Bože, mysl bdělou, myšlenky čisté, srdce strážlivé, spánek lehký a bez všech ďábelských přeludů. Postav nás v čas modlitby upevněné v příkázáních tvých a pamatování na soudy tvé v sobě neochvějně udržující. Celonoční slavo-sloví nám daruj, abychom pěli, blahořečili a slavili přečestné a velikolepé jméno tvé, Otce i Syna i Svatého Ducha, nyní i vždycky, až na věky věkův. Amen.

Přeslavná vždycky Panno, Matko Krista Boha, přines naši modlitbu Synu svému a Bohu našemu, aby skrze tebe spasil duše naše.

Další modlitba – od sv. Joannikia:

Naděje má je Otec, útočiště mé Syn, zástita má Duch Svatý. Trojice svatá, sláva tobě!

Žalmista: »Sláva... I nyní...«

Hospodi, pomiluj (*třikrát*). Požehnej!

A poté kněz (na soleji obrácen do chrámové lodi) říká nad námi (k zemi skloněnými) místo propuštění:

Vládce mnohomilostivý, Pane Ježíši Kriste, Bože náš, na přímluvy nejčistší Vládkyně naší, Bohorodice a vždycky Panny Marie, mocí uctívaného a životodárného Kříže, za pomoci úctyhodných nebeských beztělesných mocností, důstoj-

Velké povečeří

ného slavného proroka, předchůdce a křtitele Jana, svatých slavných a všechvalných apoštolů, svatých slavných a vítězných mučedníků, ctihodných a bohonosných otců našich, svatých a spravedlivých bohorodičů Jáchyma i Anny a všech svatých svých, učíš modlitbu naši sobě příjemnou. | Daruj nám odpuštění prohřešení našich. | Ochraňuj nás pod záštitou křídel svých. | Zapuď od nás každého nepřítele a odpůrce. | Daruj mír životu našemu. | Pane, smiluj se nad námi i nad světem svým | a spasiž duše naše jako Blahý a lidumil.

Žalmista: Amen.

(Představený také vykoná zemní poklonu a říká bratřím:)

(Požehnejte, otcové svatí, odpusťte mě, hříšnému.)

(**A bratři na to:** Bůh ti odpusť, otče svatý.)

Kněz praví ektenii: Pomodleme se za metropolitu našeho vladyku (*řekni jméno*) i za episkopa našeho vladyku (*řekni jméno*).

— Hospodi, pomiluj. (**Stále polohlasně opakovat – průběžně.**)

Za vlast naši, představitele státu i vojsko jeho.

Za otce našeho (*řekni jméno*) a všechno bratrstvo naše v Kristu.

Za nenávidící i milující nás.

Za dobrodince naše i sloužící nám.

Za ty, kteří uložili nám nehodným modliti se za ně.

Za vysvobození zajatých.

Za otce a bratry naše, kteří odešli.

Za ty, kteří se po moři (i ve vzduchu) plaví.

Za ty, kteří v nemocích leží.

Pomodleme se i za hojnost plodů zemských.

Velké povečeří

I za všechny duše křesťanů pravoslavných.

— Věčná, paměť. *(Říká se vždy jednou – a to po každé z těchto tří proseb.)*

Velebme pravoslavné archijereje a dobrodince svatého chrámu tohoto (svatého monastýru tohoto).

Rodiče naše a všechny, kteří nás předešli, *zesnulé* pravoslavné otce a bratry naše, zde a všude jinde pochované.

Představený: Rceme i sami za sebe.

Hospodi, pomiluj. *(Třikrát)*

Nakonec představený dí: **Na přímluvy svatých otců našich, Pane Ježíši Kriste, Bože náš, smiluj se nad námi.**

(Bratří poté začínají (z pravého i levého sboru) podle řádu, jeden po druhém, konat poklonu, prosit a přijmout odpuštění od představeného, řkouce:)

(Požehnej, otče svatý, a odpusť mně hříšnému. [Odpusť mi, otče svatý... atd.])

Představený stojí uprostřed chrámu, dokud se vše neskončí. Přijavše odpuštění od představeného, odebíráme se do svých kelií, říkájice tuto modlitbu, kterou má pronášet každý člověk:

Odpusť, Hospodine, lidumile, těm, kteří nás nenávidí a ubližují nám. Dobře čiň těm, kdož nám dobře činí. Bratřím a příbuzným našim daruj, oč prosí ke spáse, a život věčný. Navštiv nemocné a daruj jim uzdravení. Pomáhej plavícím se po moři (i ve vzduchu). Cestuj s cestujícími. Pravoslavným křesťanům pomáhej k vítězství. Sloužícím nám a dobrodincům našim daruj odpuštění hříchů. Podle velikého milosrdenství svého smiluj se nad těmi, kteří uložili nám nehodným modliti se za ně. Pamatuj, Pane, na dříve zesnulé otce i bratry naše a upokoj je tam, kde září světlo tváře tvé. Pamatuj na naše bratry, kteří jsou vězněni, a vysvoď je z každého proti-

Velké povečeří

venství. Rozpomeň se na ty, kteří přinášejí dary a dobrodiní činí ve svatých chrámech tvých, a dejž jim, oč prosí ke spasení, a život věčný. Pamatuj, Hospodine, i na nás, ponížené, hříšné a nehodné služebníky své, a osviť naši mysl světlem poznání tebe, uveď nás na stezku *plnění* přikázání svých. Na přímluvy přečisté Vládkyne naší, Bohorodice a vždycky Panny Marie i všech svatých svých; ježto požehnaný jsi na věky věkův. Amen.

Konec velkého povečeří

Několik poznámek k velkopostní službě velkého povečeří

Při čtení velkého kánonu ct. Ondřeje jsou předepsány ke každé písni tři pásové poklony. V Rusku však mají ve zvyku konat zemní poklonu při každém přípěvu. Irmosy tam zpívá sbor a písňe kánonu kněz (nebo žalmista) po částech předzpěvuje a sbor předzpívané opakuje.

Je však možno kánon číst i prostším způsobem: žalmista či sbor zpívají irmosy a přípěvy, kdežto tropary každé písňe čte zpěvavě a pomalu kněz, a sbor po něm nic neopakuje. Pokud čte kánon kněz, vychází za tím účelem na střed chrámu a drží při čtení kánonu rozžatou svíci (čte obrácen směrem k oltáři). Na čtení velkého kánonu se otevírají královská vrátka.

Kněz celou službu velkého povečeří slouží v epitrachilu. Začíná před ikonostasem, královská vrátka jsou zavřena, opona odhrnuta. Ruský styl služby je naznačen v poznámkách v průběhu postupu.

Při zpěvu „Přesvatá Vládkyne, Bohorodice, pros za nás hříšné,“ kněz stojí před ikonostasem (královská vrátka jsou zavřena) a po každém verši konají všichni hlubokou poklonu. (Je však možné jen s pásovou poklonou.)

Velké povečeří

Na závěr zpěvu „Pane mocností, budiž s námi...“ oba klirosy vycházejí na střed chrámu a zpívají společně. Zpívají se i následující tropary na »Sláva...« a na »I nyní...« (Někdy se zpívá stupňově, tj. tak, že se každý verš zpívá o trochu – např. o půl tónu – výše než předchozí.)

Modlitbu Efréma Syrského čte kněz se vztaženýma rukama před zavřenými královskými vrátky. Modlitbu „Neposkvrněná, nevinná...“ čte kněz na soleji před ikonou Bohorodice na ikonostasu; modlitbu „A dejž nám, Vládce...“ čte před ikonou Spasitele atd.

Na modlitbu „Vládce nejmilostivější...“ kněz kleká před ikonostasem čelem k věřícím (všichni duchovní a mniši jsou s nepokrytou hlavou). Pak prosí o odpuštění, načež jim požehná. (Ale může modlitbu číst i vestoje, potočen k ikoně Spasitele.)

V textu jsou zařazeny poznámky týkající se klekání, poklon apod. tak, jak jsou v tradičních církevně-slovanských bohoslužebných textech. Nutno podotknout, že na řadě míst je tato starší tradice hlubokých poklon a klečení již opuštěna a nebo se vztahuje jen k monastýrským bohoslužbám. Pro službu ve farních chrámech nejsou považovány za závazné (s výjimkou poklon při modlitbě sv. Efréma Syrského).

V Řecku se slouží velké povečeří s malými odchylkami:

Nekonají se zemní poklony ani se nekleká (duchovní ani mniši nesnímají pokrývku hlavy). Je však nutno si uvědomit, že Řekové nekladou žádný zvláštní důraz na modlitbu Efréma Syrského – tato modlitba by se ale v našich podmínkách měla konat vždy dle slovanského typikonu – tj. s osobitým důrazem a se zemními poklonami. Také je při řecké bohoslužbě běžné, že (kromě liturgie) prochází kněz otevřenými královskými vrátky jen v epitrachilu (pokud není při bohoslužbě výslovně předepsán felon, např. při vchodu).

Začátek velkého povečeří. Kněz stojí v epitrachilu před ikonostasem nebo na středu chrámu. Po ohlasu říká „Sláva tobě, Bože...“ a poté i „Králi nebeský“; pak už pokračuje žalmista: trisagion až po Otčenáš. Po ohlasu kněz odchází do stasidie na druhém klirosu.

Velké povečeří

Zpěv „Přesvatá Vládkyňe, Bohorodice, pros za nás hříšné,“ konají pouze zpěváci a poklony se při tom nečiní.

Na ohlas dalšího Otčenáše kněz opět přijde na střed chrámu, a pak zase odchází. To samé na požehnání „Na přímluvy svatých otců našich...“ a na následnou modlitbu.

Modlitbu krále Manassese přichází kněz číst na střed chrámu (neklečí se při ní). Po ní kněz odchází bočními vrátky do oltáře a před prestolem říká ohlas následujícího Otčenáše.

Při zpěvu „Smiluj se nad námi, Pane...“ se poprvé otevírají královská vrátka a zůstanou otevřená až do konce; kněz pak stojí před prestolem a tam pronáší požehnání („Na přímluvy svatých otců...“) a následnou modlitbu. Pak odchází do stasidie v oltáři; královská vrátka už zůstávají otevřena. Před prestol přijde na ohlas Otčenáše; v ruce už při tom drží kadidelnici připravenou k okuřování.

Při zpěvu „Pane mocností, budiž s námi...“ se koná velké okuřování. Na požehnání „Bože, slituj se nad námi...“ a následnou modlitbu stojí kněz opět před prestolem, a poté odchází zpět do stasidie v oltáři. Modlitbu Efréma Syrského a dále modlitby „Neposkvrněná, nevinná...“ a další čte žalmista u svého analoje.

Po modlitbě „Nadějí mou je Otec...“ kněz vychází královskými vrátky. Žehná lidu: „Pokoj všem.“ Následuje: „I duchu tvému.“ Pak: „Skloněte hlavy své před Hospodinem.“ Poté čte kněz modlitbu „Vládce nejmilostivější...“ a to tak, že stojí před otevřenými královskými vrátky pootočen k ikoně Spasitele (v závěru modlitby na vyznačených místech žalmista sedmkrát říká: „Amen.“) A ve stejné poloze čte pak i závěrečnou ektenii. Při dvou modlitbách za zesnulé žalmista řekne třikrát: „Věčná paměť.“ Po závěru ektenie s trojím „Hospodi, pomiluj,“ praví kněz čelem k věřícím: „Na přímluvy svatých otců našich...“ při čemž se pokřičuje (nežehná věřícím) a královskými vrátky odchází do oltáře, zavírá vrátka a zatahuje oponu.

Všechny žalmy přeloženy dle LXX. Ostatní modlitby přeloženy či revidovány dle csl. znění.
Brožuru lze stáhnout z internetu: www.pravoslavi.cz/download
Ji 3/2015 (v. 0,7)